

Blok 3B

Tema: At lære at lære (at være studerende): et symposium om førsteårspædagogik, udfordringer indenfor feltet og initiativer der adresserer disse

Programtekst

Symposiet giver en introduktion til førsteårspædagogik og 3 eksempler på didaktiske initiativer, der lægger op til en diskussion af udfordringer, potentialer og evaluering. Symposium er organiseret af SIG'en Førsteårspædagogik.

Abstract

Dette symposium er organiseret af den nyligt etablerede SIG "Førsteårspædagogik" under DUN. Netværket ønsker generelt, at styrke fokus på første studieår og dele viden, undervisningsmaterialer og erfaringer om førsteårsstuderende. Symposiet vil præsentere en teoretisk rammesætning for førsteårspædagogik og efterfølgende via eksempler på didaktiske initiativer med fokus på akademisk og social integration, i Danmark, lægge op til en diskussion af udfordringer, potentialer og hvordan vi bedst evaluerer vores forskellige initiativer.

Overgangen fra elev til studerende indebærer at kunne lære et nyt akademisk og socialt sprog og miljø at kende. Denne transition er en proces, hvor de studerende lærer at lære at være studerende, i deres bestræbelse på at høre til (Holmegaard et al., 2014). Dette er ensbetydende med en række udfordringer både for de studerende og for universitetet. Studentermassen har ændret sig på en lang række faktorer i forhold til forudsætninger indenfor blandt andet faglighed, studiekompetencer, på det personlige plan og demografisk. Denne variation spiller en rolle i forhold til de studerendes forventninger til livet som studerende og den virkelighed de møder. Dertil vanskeliggøres transitionsprocessen af, at der på universitetet findes en række modstridende eksplicite og implicite forventninger til de nye studerende (Ulriksen, 2009).

Indenfor de seneste år er der i Danmark kommet mere og mere fokus på førsteårspædagogik, der omfatter emner vedrørende førsteårsstuderendes akademiske, sociale, pædagogiske, kulturelle og/eller organisatoriske udfordringer. Symposiet tager afsæt i Tintos model om frafald, der betragter frafald som en proces der foregår over tid, med fokus på den faglige og sociale integration af de studerende (Tinto, 1993).

Der er på de videregående uddannelser udviklet og afprøvet en lang række initiativer med det mål at integrere de studerende, adressere deres udfordringer, øge gennemførelsesraten og fastholde dem gennem studiestarten. Det er initiativer der handler om det at lære at lære (at være studerende) ved blandt andet at øge interaktionen mellem de studerende (f.eks. via etablering af studiegrupper), styrke forholdet mellem undervisere og studerende (f.eks. underviserens tilstedeværelse ved teoretiske øvelser), have fokus på at øge de studerendes engagement, kigge nærmere på curriculum, hjælpe de studerende der ikke har en akademisk baggrund og gøre de akademiske implicite forventninger synlige.

De mange initiativer har bidraget til en større forståelse af hvad der kan gøres for at lette overgangen fra elev til studerende. Området kalder dog på forskning, der kan øge forståelsen af feltet og på fortsat udvikling af konkrete tiltag samt modeller og redskaber til at vurdere og evaluere.

Symposiet vil blive organiseret som følger:

1. En teoretisk baseret introduktion til førsteårspædagogik som rammesætning for symposiet
2. Oplæg om studerendes proces med at finde og etablere en professionel identitet gennem problembaseret læring
3. En beskrivelse af et pilotprojekt med rundbordsmøder mellem førsteårsstuderende og undervisere
4. En beskrivelse af et pilotprojekt om sproglig bevidstgørelse hos bachelorstuderende i faget Biokemi på Pharmaschool
5. Aktiv involvering af publikum i diskussion om udfordringer og potentialer indenfor førsteårspædagogik

Førsteårspædagogik

Abstract

Oplægget vil give en kort overordnet introduktion til førsteårspædagogik, og de problemstillinger der diskuteres og undersøges inden for dette felt. Oplægget kan ses som en rammesætning for symposiets øvrige oplæg, der er eksempler på diskussioner og konkrete didaktiske tiltag indenfor feltet i Danmark.

Førsteårspædagogik omfatter emner forbundet med universitetsstuderende fra de bliver optaget på universitetet, og til de starter på andet studieår.

Det første år på universitet er forbundet med en række udfordringer og problemstillinger af central betydning for både studerende og undervisere. Samtidig er det en afgørende periode for universitetet mere overordnet.

Der er flere grunde til at førsteårspædagogik er mere relevant nu end nogensinde. Dels skaber de brede optag en mere sammensat studentermasse, hvilket betyder store forskelle i deres forudsætninger indenfor faglighed, studiekompetencer og på sociale, kulturelle og sproglige områder. Samtidig skaber fremdriftsreformen et pres for at studerende skal gennemgøre på kortere tid, uanset hvilke forudsætninger de kommer med.

Der er ofte modsætninger mellem de implicite og eksplicite forventninger universitet har til de studerende og det de studerende rent faktisk kan og vil (Ulriksen, 2009). Samtidig oplever mange studerende, at universitet ikke lever op til deres forventninger, hvilket også kan have store konsekvenser for faglig og social udvikling og for trivsel og frafald. (Holmegaard et al., 2014).

Mange studier indenfor førsteårspædagogik, kan forstås ud fra Vincent Tintos begreber om faglig og social integration (Tinto, 2006). Den akademiske integration knytter sig til udvikling af de faglige, akademiske og studiemæssige kompetencer, der kræves for at studere på uddannelsen, og også af den studerendes

oplevelse af at blive en del af det faglige miljø. Både formelle aktiviteter som undervisning og vejledning og mere uformelle aspekter som fx undervisernes øvrige kontakt med studerende har betydning for integrationen. (Tinto, 1975; Ulriksen et al., 2011). Udviklingen af de studerendes faglighed og studiekompetencer er afgørende for deres videre studietid (Johnston, 2010), og også deres oplevelse af tilhørsforhold til uddannelsen er afgørende for en vellykket faglig integration, der kan skabe et godt fundament for deres videre faglige kompetenceudvikling på studiet. Lykkes integrationen ikke vil de studerende have svært ved at udvikle de tilstrækkelige faglige kompetencer, og i sidste ende øges chancerne for frafald.

Den sociale integration omhandler den studerendes deltagelse i det sociale fællesskab med andre studerende, og her er der også to dimensioner: dels de formelle aktiviteter som er rammesat af uddannelsen, og den mere uformelle sociale interaktion de studerende imellem. En vellykket social integration er af afgørende betydning, da det vil støtte den studerendes trivsel samt gennemførelse af uddannelsen.

Det første år altså afgørende, både for de enkelte studerendes tid på studiet, men også for kvaliteten af uddannelserne og niveauet for de færdige kandidater.

På mange uddannelser sker det største frafald det første studieår. Frafall har store økonomiske konsekvenser for universitetet og personlige konsekvenser for de studerende, hvilket er endnu en begrundelse for at skabe viden om udfordringer og potentialer indenfor førsteårspædagogik.

Disse og andre emner vil blive uddybet i oplægget.

Oplægsholdere

Eva Ulstrup

PBL studerendes eventyrlige bevidstgørelse...

...om processen at finde og etablere sin professionelle identitet, og om facilitering af denne proces.

Abstract

Projektorganiseret og problembaseret læring er den grundlæggende ramme, der kendetegner AAUs TEKNAT uddannelser. Gennem et 5 ECTS kursus introduceres og trænes studerende på første semester i at håndtere studier inden for de givne rammer, og gennem vejledning gives projektgrupperne feedback og feedforward vedr. faglige såvel som procesfaglige forhold. Dette procesfaglige kursus understøtter bl.a. færdigheder og kompetencer mht. kommunikation, metode, samarbejde, projektstyring, læring mv.

En andel af førsteårsstuderende har i kraft af faglig og personlig udvikling indset nødvendigheden af procesfaglighed, mens en stor del af førsteårsstuderende først accepterer procesfagligheden og dens læringsmæssige fokus i forbindelse med uventede (!) kriser (faglige såvel som sociale). De, der har lært

mindst af første semesters procesfaglige prøvelser, har undvejet prøvelserne – under dække af manglende nødvendighed og relevans, fravær af social usikkerhed, eller tilstrækkelige færdigheder og kompetencer – og har fastholdt en overbevisning om ”én brugbar/korrekt løsning”.

De, der har lært mest i kraft af procesfaglige prøvelser, har været i stand til at

- ✓ kysse flertydighed, forskellighed og usikkerhed,
- ✓ navigere i mængden af information og muligheder,
- ✓ kæmpe med diskussions- og beslutningsuhyrer,
- ✓ se følelsesmæssige konflikter i øjnene, og
- ✓ sprogliggøre procesfagligheden

– og dermed har de (foruden bevidsthed og identitet) tilegnet sig det nye universitære sprog.

Tek-nat faglige prøvelser finder studerende ofte krævende, men de færreste afviser nødvendigheden. Derimod anser mange ikke procesfaglighed for nødvendigt, før de har udtømt egne erfaringer og værktøjer – dette er særligt tilfældet for studerende fra HTX. Alligevel giver studerende på de sidste semestre udtryk for, at de reelt først i løbet af 5.-6. semester ”har styr på projektarbejdet”, da nye prøvelser uventet (!) dukker op uanset færdighedsniveau.

Her er altså et afgørende element i studerendes bevidstgørelse: Udvikling af en (ny) sproglighed som et medie for kommunikationen (Willert, 2011) om procesfagligheden indbyrdes i gruppen og med vejledere. Uden denne sprogliggørelse og en løbende dialog med vejledere vil mange studerende stille sig tilfredse med ”tavs viden”, som værende brugbar, tilstrækkelig og gyldig. Yderligere er sproglighed essentiel for at navigere i strømmen af information og muligheder.

Projektvejledere, som ikke har viljen eller ikke har erfaring fra tilsvarende projektorganiseret studie, negligerer i stigende grad procesfagligheden, hvorved studerende ganske naturligt opprioriterer fokus på tek-nat fagligheden. Igen bliver den manglende nødvendighed en hæmsko for studerendes udvikling og indblik i professionen, hvorved bevidstgørelsen forsinkes eller dramatiseres unødigt.

Det er (med Heideggers terminologi (Wind, 1974)) ikke tilstrækkeligt, at hjælpen er ”present at hand”, da studerendes handlekraft ikke iværksættes, før krise eller nødvendighed udløser *gruppens handlekraft* og gør hjælpen ”ready to hand”. Den enkelte studerendes bevidstgørelse er altså også afhængig af samspillet med relationerne (von Franz, 1991) – den udvikles gennem ”dialogic knowing” (Barrett and Moore, 2011).

Oplægget vil videre beskrive førsteårsstuderendes udvikling vha. nogle elementer fra individuationseventyrets faser (Skogemann, 1998), belyse konkrete ”prøvelser” for studerende samt belyse muligheder og udfordringer for vejlederfunktionernes facilitering af studerendes proces med at finde og etablere en professionel identitet udtrykt i handlekraft og sproglighed.

Oplægsholdere

Claus Modrad Spliid

Hvad fortæller rundbordsmøder?

Abstract

- Beskrivelse af et pilotprojekt med rundbordsmøder mellem førsteårsstuderende og undervisere.

Overgangen fra elev til studerende indebærer at kunne tilpasse sig et nyt akademisk og socialt miljø. Alle studerende vil, i forskellig grad, opleve en kløft mellem deres forventninger og den virkelighed de oplever og hvordan de tackler denne er forskellig, men ofte er de overladt til sig selv (Holmegaard et al., 2004). Interaktionen mellem undervisere og studerende er en vigtig del af virkeligheden og er forbundet med de studerendes udvikling. Positive og tætte relationer mellem studerende og deres undervisere påvirker hvordan studerendes oplevelser og akademiske og personlige udvikling bundfældes og giver dem en følelse af at høre til (Lau, 2003).

Geoscience, Aarhus Universitet startede i efteråret 2015 et pilotprojekt hvor nye studerende mødes med deres undervisere ved uformelle rundbordsmøder i små grupper. Baggrunden for initiativet var et ønske om at reducere unødvendigt frafald. Formålet var bl.a. at hjælpe de studerende til at tackle forventningskløften og komme godt fra start, med trygge rammer for erfaringsudveksling og refleksion over læring og studieforhold. Samtidig fik underviserne direkte feedback fra de studerende.

Alle studerende blev orienteret om initiativet og heraf blev halvdelen tilfældigt udvalgt til at deltage, i grupper af 5 med en underviser. Hver gruppe havde i første kvarter (Q1) tre rundbordsmøder, med hvert sit tema: 1) Studiestarten, 2) Læring og forberedelse og 3) Eksamen. De uformelle møder tog udgangspunkt i de studerendes oplevelser indenfor temaerne og underviserne havde forberedt en række spørgsmål, for bedre at kunne facilitere diskussionerne, der typisk varede en time.

Evaluering af rundbordsmøderne, i form af undervisermøder og individuelle spørgeskemaer til underviserne efter hvert rundbordsmøde samt opsamling på evaluering med de studerende på et fællesmøde viste, at der generelt var god kontakt med de studerende, som var snaksaglige og velkvalificerede i deres feedback. Rundbordsmøderne havde stor værdi for både undervisere og studerende. "Jeg fornemmer at møderne bidrager til at de studerende integreres bedre på instituttet", underviser. Det, at snakke uformelt om de forskellige temaer og andet der kom op, gav underviserne et godt indblik i de studerendes studieliv, almene studievilkår og udfordringer forbundet med studiestart, f.eks. forskelligheden fra gymnasiet til universitetet, de mange nye aspekter i dagligdagen, udfordringerne med et af støttefagene og forberedelse til eksamen. De studerende fik mulighed for at sætte ord på nogle af deres vanskeligheder og snakke om hvordan man skal begå sig på studiet. Elementer som underviserne fremadrettet kan tænke ind i progressionen af første studieår.

Nogle af de studerende savnede, at få noget håndgribeligt med fra møderne, hvilket vil blive tænkt ind fremadrettet. Interviews med de studerende vil desuden bidrage til en forståelse af de studerendes udbytte af rundbordsmøderne, som gentages i tilpasset form ved næste studiestart.

Oplægsholdere

At lære at tænke og formulere sig som biokemiker

Abstract

- Beskrivelse af pilotprojekt om sproglig bevidstgørelse hos bachelorstuderende i faget Biokemi på PharmaSchool

I dette oplæg præsenteres et pilotprojekt fra efteråret 2013, som fandt sted i faget Biokemi på farmaceutuddannelsens 3. semester på Københavns Universitet. Projektet blev udviklet på baggrund af anbefalingerne fra en større undersøgelse af de farmaceutstuderendes sproglige og faglige udfordringer (Laursen, 2013) i samarbejde mellem Katja Årosin Laursen (CIP) og Lasse Bak (PharmaSchool). Denne undersøgelse viste, at en stor del af de bachelorstuderende fandt det vanskeligt at forstå og besvare de skrivehandlinger, som de mødte i eksamenssituationer. Begrebet skrivehandling defineres her som "mere generelle fremstillingsformer der findes på tværs af fag, og som kombineres på forskellige måder i fagenes opgavegenrer (Krogh 2010, 28). På PharmaSchool betegnes disse skrivehandlinger som definerede adfærdstermer, og de dækker fx over beskrivelse, redegørelse og diskussion. Formålet med projektet var at gøre de studerende opmærksomme på vigtigheden af det sproglige aspekt af Biokemi og af deres øvrige fag på studiet, særligt med fokus på vigtigheden af at kunne formulere deres faglige viden på en klar og forståelig måde over for andre og på forståelsen og brugen af de definerede adfærdstermer.

Pilotprojektet bestod af følgende tre dele:

1. Behovsafdækning i form af samtaler med Lasse Bak om underviserenes og de studerendes behov for sproglig bevidstgørelse samt en spørgeskemaundersøgelse blandt de studerende om brugen af sprog og adfærdstermer på deres studium.
2. Undervisning i form af en dobbelt klassesstime, som bl.a. bestod af gruppeøvelser, hvor de studerende skulle reflektere over og diskutere spørgsmål vedrørende brugen og betydningen af sprog på studiet, arbejde med udvalgte skrivehandlinger og besvare en skriftlig opgave ved brug af skrivehandlingerne angivelse og diskussion. Derudover bestod undervisningen af oplæg fra Katja om placering af skrivehandlingerne i en kognitiv taksonomi og om at give og modtage konstruktiv feedback. Under selve undervisningen var en af underviserne fra Biokemi til stede, så de studerende både kunne stille spørgsmål til dem og til Katja.
3. Evaluering af kurset i form af spørgeskemaer, som blev udfyldt af underviserne samt de studerende.

Det indledende spørgeskema viste bl.a., at 53,3 % af de responderende studerende (i alt 107 respondenter) vurderede, at de ikke "har helt styr på og kan anvende de definerede adfærdstermer korrekt". Derfor var det særligt oplagt at fokusere på skrivehandlingerne i undervisningen.

I evalueringen svarede 47,3 af respondenterne (i alt 36 respondenter), at tiltaget i meget høj grad eller i høj grad havde gjort dem mere opmærksomme på vigtigheden af og forståelsen af de definerede adfærdstermer. Desuden svarede 77,8 % af respondenterne (i alt 36 respondenter), at de syntes, det ville være en god idé at indføre den dobbelte klassesstime med fokus på sproglig opmærksomhed som et fast element i faget Biokemi. Evalueringen viser, at tiltag af denne type kan være et skridt på vejen til at få de

studerende til at lære at tænke og formulere sig biokemisk.

Oplægsholdere

Katja Arosin Laursen